

Partnerdrab i Danmark 2017-2024

Hovedresultater

Hovedresultater

I perioden 2017-2024 var der mindst 61 partnerdrab i Danmark, svarende til gennemsnitligt 7,6 partnerdrab om året. Ifølge den seneste nationale opgørelse over alle drab i Danmark var partnerdrab den næst hyppigste drabstype med 21 pct. af alle drab (Hansen & Okholm, 2024). Partnerdrab er en markant kønnet forbrydelse, idet langt de fleste drab er blevet begået af en mand mod en kvindelig partner eller ekspartner.

Inden for sidste ca. 15 år er der gennemført flere undersøgelser på partnerdrabsområdet her i Danmark – oftest fra et statistisk perspektiv. Denne undersøgelse bygger videre på tidligere undersøgelser, men prøver at gå et skridt videre ved at kaste lys over de dynamikker og mulige begivenhedsrækker, der kan lede frem til et partnerdrab. Det sker bl.a. for at undersøge, om man kan iagttage nogle muligheder for intervention, der kunne have afværget drabet. Centrale undersøgelsesspørgsmål har været:

- Var der partnervold og andre markante risikofaktorer til stede i parforholdet før drabet?
- Kan man iagttage en tydelig række af begivenheder i parrelationen, som leder frem til drabet?
- Kan man iagttage nogle tydelige punkter før drabet, hvor nogen kunne have intervenseret, så drabet var undgået?

Datagrundlag og fremgangsmåde

Undersøgelsen er baseret på 61 sager fra 2017-2024, som er identificeret via triangulering af datakilder. Indledningsvist blev 57 sager identificeret gennem mediesøgninger og Politikens drabsdatabase, hvorefter Rigspolitiet bidrog med yderligere fire sager fra deres registre. Politikets omfattende efterforskningsmateriale udgør den primære kilde til dybtgående indsigt i sagernes dynamikker. Undersøgelsen har tilstræbt at være så udtømmende som muligt, dvs. at dække alle partnerdrab, der er efterforsket som manddrab eller døds vold på dansk grund i perioden 2017-2024. Den omfatter drab, som både mænd og kvinder har begået mod en nuværende eller tidligere kæreste, samlever eller ægtefælle.

Overordnede karakteristika ved sagerne

- *Gerningspersoner og ofre:* I de fleste hændelser (85 pct.) var det en mand, der dræbte en kvinde, mens 15 pct. var kvinder, der som oftest dræbte en mand. I enkelte sager var der flere gerningspersoner. I mere end hver fjerde sag var der et efterfølgende fuldbyrdet selvmord eller forsøg derpå. I nogle sager var der flere ofre, oftest børn: Otte børn blev dræbt, og to næsten levedygtige fostre gik til. I sager med selvmord og flere ofre var gerningspersonen en mand.
- *Modus operandi:* De fleste drab blev udført med skarp vold (fx kniv) (38 pct.) eller kvælning (28 pct.) og foregik oftest i hjemmet. Så vidt det kan vurderes, havde ca. 30 pct. af drabene en planlægningshorisont, mens godt 40 pct. af drabene ikke bar præg af planlægning. En del sager kan vi ikke udtale os om.
- *Sociodemografiske karakteristika:* Den gennemsnitlige alder for ofre var 47,8 år og 48,6 år for gerningspersoner, men der er en betydelig aldersspredning. Cirka 7 ud af 10 ofre og to tredjedele af gerningspersonerne kom fra Danmark, mens de øvrige havde herkomst i andre lande. Parterne havde oftest samme etniske herkomst.
- *Samliv:* Partnerne havde gennemsnitligt kendt hinanden i 14,5 år, men det dækker over en betydelig spredning. Blandt parrene var der både løsere eller ret nye kæresteforhold og ægtefæller, der i nogle tilfælde havde fejret guldbryllup. Blandt halvdelen af parrene var der et bebudet eller effektueret brud før, drabet fandt sted. I de tilfælde skete drabet typisk inden for det første halve år efter bruddet.
- *Fællesbørn:* I halvdelen af sagerne (N = 30) havde parret fællesbørn, og i hver tredje sag (N = 22) var de mindreårige. I mindst otte sager var børnene i hjemmet, da drabet fandt sted.
- *Beskæftigelse:* I ca. en tredjedel af sagerne var ofre hhv. gerningspersoner i beskæftigelse, hvilket kan holdes op mod, at ca. 75 pct. af de 16-64-årige danskere er beskæftigede.
- *Individuelle risikofaktorer:* I ca. 6 ud af 10 sager havde offeret eller gerningspersonen (haft) mentale helbredsudfordringer eller selvmordstanker, og i knap halvdelen af sagerne var der misbrugsproblemer.
- *Partnervold:* Belyst ud fra fem indikatorer havde der været partnervold i 3 ud af 4 sager. Der var oftest tale om psykisk vold/kontrollerende adfærd (60 pct.) efterfulgt af fysisk vold (49 pct.).

Resultater

Vi har lagt to snit i datamaterialet: Var der oplysninger om partnervold eller stalking før drabet eller ikke? Og kunne man forud for drabet identificere en tydelig begivenhedsrække, som ledte frem til drabet eller ej? Det gav fire udfaldsrum.

I enkelte sager (N = 4), som er indbyrdes meget forskellige, var der hverken partnervold og heller ingen tydelig begivenhedsrække. Et fællestræk var dog, at de i bred forstand var motiveret af berigelse. I forhold til de øvrige 57 sager er de at betragte som outliers, og derfor indgår de ikke i undersøgelsen. Blandt de tilbageværende sager beskriver vi tre typer.

Type 1: Tab af kontrol og position – 50 pct. af sagerne

I den største kategori (30 sager) havde der været partnervold eller stalking forud for drabet, og der kunne iagttages en begivenhedsrække.

I den type var alle ofre kvinder og næsten alle gerningspersoner mænd, som gennemsnitligt var midt i 40'erne. Det store flertal havde haft et egentligt samliv i en kernefamilie med fællesbørn, og flertallet af ofre og gerningspersoner var i beskæftigelse, da drabet fandt sted. Som sådan lignede disse par alle andre familier, bortset fra at en ganske høj andel (ca. hvert tredje par) af både ofre og gerningspersoner havde oprindelse i andre lande end Danmark.

I mange tilfælde havde der været konflikter og vold i parrelationen og nogle gange også andre belastningsfaktorer (fx selvmordsadfærd), navnlig hos gerningspersonen. Drabet var uløseligt forbundet med et bebudet eller effektueret samlivsbrud, som næsten altid var initieret af kvinden. Man kunne i nogle sager iagttage en dynamik, der var præget af usamtidighed, idet gerningsmanden ikke kunne acceptere bruddets endelighed, mens offeret havde bevæget sig videre. I nogle sager, hvor parret måske havde lagt bruddet bag, materialiserede triggeren sig som familieretlige konflikter om børnene.

Personkredsen i Type 1 havde gennemgående ikke megen myndighedskontakt forud for drabet, selvom en del havde haft kontakt med politi og retsvæsen, fx i forbindelse med voldsanmeldelser, tilhold eller husspektakler. Ofrene forekom gennemgående at have haft et godt netværk omkring sig i form af familie og venner, som kendte til deres situation og i nogle tilfælde kunne støtte offeret.

Type 2: Vedvarende vold og turbulens – 21 pct. af sagerne

Type 2 er dannet ved, at der havde været partnervold, og at man ikke kunne iagttage nogen tydelig række af begivenheder, som førte frem til partnerdrabet. Den består af 13 sager, der er karakteriseret ved social marginalisering og i nogle tilfælde også en langvarig voldshistorik.

Sociodemografisk adskiller Type 2 sig markant ved, at hverken ofre eller gerningspersoner var i beskæftigelse på drabstidspunktet, ved, at næsten alle ofre, men kun halvdelen af gerningspersonerne, havde dansk baggrund, og ved, at parforholdene ofte havde en løsere on-off-karakter. På gerningstidspunktet var forholdet intakt, men næsten ingen havde børn sammen. Type 2 markerer sig endvidere ved, at stort set alle undersøgelsens gerningskvinder og alle mandlige ofre befandt sig her.

Derudover var der en massiv forekomst af risikofaktorer, idet alle gerningspersoner og flertallet af ofrene havde misbrugsproblemer, og næsten alle var socialt udsatte. Flertallet af gerningspersonerne var belastet af svære opvækstvilkår og havde tidligere været involveret i kriminalitet.

I nogle tilfælde var den partnervold, som forekom i relationen, præget af massiv mishandling og havde et mønster af en form for systematisk, strategisk kontrol, som kaldes for intimterrorisme. I andre tilfælde kan volden måske bedst beskrives som "situationel partnervold", der er eksplosiv og knyttet til kaotiske livsomstændigheder. Alkohol og stoffer så i en række sager ud til at fungere som centrale katalysatorer for de spontane drabshandlinger. Drabene så således ofte ud til at ske i forbindelse med skænderier i misbrugsmiljøer.

Type 3: Forfald og akutte stressorer – 18 pct. af sagerne

I de sager, der danner Type 3 (11 sager), var der ingen oplysninger om partnervold, men der kunne iagttages et begivenhedsforløb, som førte frem til drabet. Vi har inddelt sagerne i et hovedspor (otte sager), som er præget af helbredsbetiget udmattelse, og et sidespor med akutte økonomiske stressorer som ludomani eller boligudsættelse (tre sager).

Sagerne i hovedsporet foregår blandt ældre mennesker, der gennem mange år havde levet i et godt ægteskab, men som nu oplevede, at deres skrantende helbredstilstand var blevet mærkbart forværret.

Parrene var typisk på pension, og børnene var for længst flyttet hjemmefra. I alle tilfælde var det manden, som begik drabet, og i de fleste af sagerne i hovedsporet begår han efterfølgende selvmord.

Analysen diskuterer, om disse dødsfald skal forstås som drab-selv mord, som medlidenhedsdrab eller som selvmordspagter. Det er svært at vurdere, når begge er døde. Kun i 1-2 sager findes tydelige tegn på offerets samtykke.

Sagerne efterlader i nogle tilfælde et indtryk af et forløb, hvor det offentlige system har fejlet i at tilbyde den nødvendige aflastning eller psykiatrisk støtte til en plejende ægtefælle, hvilket kan have efterladt gerningsmanden i en følelse af total isolation og håbløshed.

Tværgående temaer, som er forbundet med partnerdrab

I to kapitler behandler undersøgelsen problemstillinger, som kan iagttages på tværs af de identificerede partnerdrabstyper.

Par med migrationserfaringer

En delanalyse bygger på 13 af undersøgelsens sager, hvor en eller begge parter i veletablerede parforhold havde migrationsbaggrund. Disse sager udviser en sameksistens af forskelligartede dynamikker, der befinder sig i et komplekst spændingsfelt mellem universel, kontrolbaseret partnervold og (i nogle af sagerne) specifikke, kollektive eller æresrelaterede dynamikker.

Migration medfører ofte en "destabiliseret kønsmagt", hvor manden kan miste sin traditionelle status og autoritet. Når kvinder i Danmark gør brug af deres rettigheder – eksempelvis ved at søge skilsmisse eller økonomisk uafhængighed – kan det trigge en voldelig eskalering hos manden, der vil genoprette sin tabte position. Migrationens isolation, sprogbarrierer og krigstraumer fungerer her som yderligere stressorer, der kan øge risikoen for fatale udfald.

Forekomst af mentale helbrudsudfordringer

Gerningspersonens mentale og emotionelle tilstand er en anden central faktor på tværs af de tre drabstyper. Der identificeres tre temaer:

- Mentale tilstande koblet til drab-selv mord
- Grader af utilregnelighed
- Personlighedsforstyrrelser.

En del af de drabsmænd, der begik drab-selv mord, havde haft mentale helbredsudfordringer forud for drabet, men endnu mere udtalt var det, at næsten alle tidligere havde haft selvmordstanker eller havde gjort forsøg på at begå selvmord.

Blandt de overlevende gerningspersoner gennemgik vi mentalerklæringerne fra strafferettsagen. I en håndfuld af sagerne blev udfaldet, at gerningspersonerne fik en anden foranstaltning end straf, fordi deres mentale tilstand tilsagde det. Der var oftest tale om en dom til anbringelse på en psykiatrisk afdeling.

Mentalerklæringerne for de resterende overlevende gerningspersoner fordelte vi efter undersøgelsens tre drabstyper. I Type 1 (*Tab af kontrol og position*) var gerningspersonerne ofte normalt begavede, men følelsesmæssigt umodne og med tendens til at tænke på egne behov og lægge ansvaret fra sig. I Type 2 (*Vedvarende vold og turbulens*) var gerningspersonerne ofte tungere begavelsesmæssigt og præget af impulsivitet og et umodent følelsesliv. Deres belastede opvækstvilkår og misbrugsproblemer blev ofte fremhævet. Vi drager ingen konklusioner om Type 3, hvor der kun var få observationer.

Diskussion og implikationer for praksis

Lærdom fra gennemgangen af partnerdrabssagerne

Undersøgelsen har med sin typeinddeling vist, at partnerdrab foregår i forskellige sociale omgivelser. Derfor vil der også være behov for differentierede indsatser, da parterne i de tre beskrevne målgrupper ikke er i kontakt med de samme myndigheder eller hjælpetjenester.

Blandt parrene i Type 1 ser man fx et tidsforløb aftegnet, hvor en depressiv eller selvmordstruet familiefar bliver udadreagerende og psykisk voldelig over for hustruen, som derpå vil forlade ham, hvorpå han slår hende ihjel. Her har vi peget på, at den praktiserende læge og de familieretlige myndigheder, der i mange tilfælde vil møde netop disse familier, kunne være interventionspunkter. Ud fra undersøgelsen har vi endvidere set, at der kan være pårørende eller veninder i kvindernes sociale netværk, dvs. såkaldte "bystanders", som er parate til at slå ring omkring kvinden for at beskytte hende mod trusler.

Parrene i Type 2 er en meget svært belastet gruppering uden mange ressourcer og ofte med et tyndt socialt netværk. Her er det svært at se, at andre end det sociale system, herunder tilbud inden for misbrugsbehandling, kan være en central hjælpetjeneste.

For parrene i Type 3 udpeger undersøgelsen især sundhedsvæsenet som det kritiske interventionspunkt, da de ældre par i forfald ofte har haft kontakt til læger mv., men sjældent med politiet, før drabet finder sted.

Med de gennemgående høje andele af gerningsmænd, der har haft mentale helbredsudfordringer eller er selvmordstruede, kunne der derfor være behov for, at de praktiserende læger og psykiatrien var mere synlige i en fremtidig forebyggelsesindsats.

Lærdom fra fokusgruppeinterview med fagpersoner

Til undersøgelsen har vi gennemført fokusgruppeinterview med fagpersoner fra politiet og social-, sundheds- og civilsamfundsområdet om forebyggelsesmuligheder inden for området om partnervold og partnerdrab (se Kapitel 8 i rapporten).

Kort opsummeret var vigtige budskaber fra de interviewede fagpersoner: Forebyggelse kræver et opgør med silotænkning og en styrket indsats på tværs af sektorer. Baseret på undersøgelsens fund og fagpersoners anbefalinger kan følgende opmærksomhedspunkter være relevante for den fremtidige indsats:

- Systematisk anvendelse af retsplejelovens § 115: Bedre vidensdeling mellem politi, kommuner og sundhedsvæsen for at identificere risikofyldte forløb rettidigt.
- Myndighedssamarbejdet kan med fordel lade sig inspirere af eksisterende, velfungerende samarbejdsmodeller.
- Det kan styrke behandlingstilbuddene til voldsudøvere, hvis der etableres lovmæssige forpligtelser til behandling, før volden eskaleres.
- Det kan være en fordel at etablere tiltag, hvorefter drabssager bliver udredt systematisk, idet man herved kan udtrække læring om eventuelle systemsvigt.
- Det kan være en fordel at udbrede den såkaldte "omvendte fodlænke", dvs. øget brug af GPS-baseret overvågning af gerningsmanden for at sikre offerets tryghed.

Om undersøgelsens begrænsninger og perspektiver

Selvom 61 sager er et omfattende antal til brug for en kvalitativ anlagt dokumentanalyse, er vi sikre på, at et større datasæt kunne have føjet ekstra facetter og analysemuligheder til undersøgelsen.

Til undersøgelsens kapitel om forebyggelsesperspektiver vil vi tilsvarende bemærke, at Kapitel 9 blot har antydning af en ramme for problemstillinger, som vedrører forebyggelse af partnerdrab. Det har fx ligget helt uden for undersøgelsens ramme at undersøge og diskutere, hvilke forebyggelsesindsatser der måtte have gode hhv. mindre gode virkninger.

Det fremtidige vidensbehov

Vi understreger flere gange i rapporten, at politiets efterforskningsmateriale efter vores overordnede vurdering har en meget høj datakvalitet. Men skal der som annonceret af Justitsministeriet i oktober 2025 nedsættes en dansk partnerdrabskommission efter den norske model, vil det være nødvendigt at samstemme, hvilke informationer efterforskerne skal indsamle systematisk viden om, så de også kan anvendes i et arbejde med at forebygge fremtidige partnerdrab.

I forlængelse heraf vil vi pege på, at ofrenes stemme er fraværende i partnerdrabs-sagerne af tragiske, men naturlige, grunde. En sådan stemme kan imidlertid være vigtig i forhold til at informere relevante aktører om, hvad der burde være gjort for at hindre, at volden fik en fatal udgang. På den baggrund foreslår vi, at der igangsættes en undersøgelse blandt dem, der har overlevet et drabsforsøg eller anden alvorlig partnervold.

Undersøgelsens tilblivelse

Undersøgelsen om partnerdrab i Danmark i perioden 2017-2024 er blevet til på opdrag af Social- og Boligstyrelsen som en del af regeringens handlingsplan 2023-2026 med det formål at kvalificere den fremtidige forebyggelsesindsats.

Hovedresultater: Partnerdrab i Danmark 2017-2024
VIVE/2026
HR_303084